ОДЗИВИ ВО ПЕЧАТОТ НА АЛБАНСКИ ЈАЗИК ВО МАКЕДОНИЈА НА ПРЕДЛОГОТ ЗА ГРБ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА СО ЛАВ ОД 2014 ГОДИНА

Јован Јоновски

Македонско грбословно друштво,
Претседател и главен хералд

Рецензирана статија

АПСТРАКТ

Целта на оваа статија е да ги разгледа текстовите на албански јазик во бројот 25 од јануари 2015 година на месечниот национален магазинот за политика, економија и култура „Шења“ од Скопје, со главна тема, „Македонскиот грб со „албански“ лав!?“, посветен на предлогот на грб на Република Македонија со лав од декември 2014 година. Покрај обраќањето од уредникот, се застапени 9 статии од различни автори со широк спектар на мислења и ставови за предлогот за државен грб.

Се претставува идејата дека симболите на државата треба првично (или единствено) да го преставаат етничкиот состав на населението, кој е туѓ во европската политичка и хералдичка пракса. Исто дека лавот е главно македонски симбол и не може да биде симбол прифатлив и за Албанците, дури ни како државен симбол.

Има и автори кои генерално се согласни дека лавот како симбол сам по себе не е проблем ниту од историска ниту од хералдичка гледна точка. Сепак тие посочуваат на импликацијата на грб со лав како зацврстување на македонскиот карактер на државата нешто што двете групи автори го доживуваат како антиалбанско.

Клучни зборови: Предлог за грб, државен грб, грб на Македонија

https://orcid.org/0000-0003-2448-3441
jonovski@gmail.com

https://doi.org/10.47763/mher2025.6542
Поднесено / Submitted
25.12.2024
Ревидирано / Revised
24.2.2024
Прифатено / Accepted
10.3.2024
Објавено / Published
1.4.2024

Creative Commons License

Авторските права на написите остануваат кај авторот.
Copyright of the articles remains with the author.

Наведи извор-Некомерцијално-Сподели под исти услови (CC BY-NC-SA 4.0)
Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International

Финансирање: Ова истражување нема финансиска поддршка /**Funding**: This research did not receive any financial support/
Конкурентски интереси: Авторот главен уредник на списанието/ **Competing Interests**: The author is editor-in-chieif of this journal

OPEN ACCESS

REACTIONS IN THE ALBANIAN-LANGUAGE PRESS IN MACEDONIA TO THE PROPOSAL FOR A COAT OF ARMS OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA WITH A LION FROM 2014

Jovan Jonovski

Macedonian Heraldic Society,
President and Chief Herald

Peer-reviewed article

ABSTRACT

The aim of this article is to review the texts in the issue 25 of January 2015 of the Albanian-language monthly national magazine for politics, economics and culture „Shenja“ from Skopje, with the main topic, „The Macedonian coat of arms with an „Albanian“ lion!?“, dedicated to the proposal for a coat of arms of the Republic of Macedonia with a lion from December 2014. In addition to the editor‘s address, 9 articles by different authors with a wide range of opinions and positions on the proposal for a state coat of arms are represented.

An idea is presented that the symbols of the state should initially (or only) represent the ethnic composition of the population, foreign in European political and heraldic practice. Also that the lion is mainly a Macedonian symbol and cannot be a symbol acceptable to Albanians, not even as a state symbol.

There are authors who generally agree that the lion as a symbol in itself is not a problem from either a historical or a heraldic point of view, but point out the implication of the coat of arms with a lion as strengthening the Macedonian character of the state, something that both groups of authors perceive it as anti-Albanian.

Keywords: Proposal for a coat of arms, state coat of arms, coat of arms of Macedonia

ВОВЕД

Југославија беше формирана во 1918 година како кралство на Србите, Хрватите и Словенците, не признавајќи други народи и народности. Во Социјалистичка Федеративна Република Југославија (1943-1991), Социјалистичка Република Македонија[1] беше една од шесте републики, каде што главната доктрина беше рамноправноста, братството и единството на југословенските народи и народности. Имаше шест словенски народи, според републиките, Македонци, Срби, Хрвати, Словенци, Црногорци и Босанци (муслимани) со право на самоопределување до отцепување, а народности беа оние етнички групи кои имаа своја матична држава надвор од Југославија: Албанци, Унгарци, Турци, Словаци... или воопшто немаа (како Ромите и Власите), без право на отцепување. Најголемо малцинство беа Албанците (несловенски народ) кои живеат на југозапад од земјата, и на последниот попис во СФРЈ од 1981 година беа 7,72%, побројни од црногорскиот 2,58% и од македонски народ 5,97% и речиси изедначен со словенечкиот народ, 7, 82% (Statistički godišnjak Jugoslavije 1985, 144).

Нивното главно присуство беше во јужната Автономна покраина на Србија, Косово, со главен град Приштина (сл. 1). Албанците на Косово бараа од автономната покраина да стане република, (и со тоа право на самоопределување и отцепување), што доведе и до редица масовни немири во 1981 и 1989 година. Во септември 1991 година албанските пратеници во собранието на Косово изгласаа референдум за независност на Косово, кое Србија не го призна. Оттогаш почнаа паралелни институции, но и дејствување на вооружени групи (Limani 2021).

Сл./Fig. 1 Мапа на етничките групи во Југославија/ Map of the ethnic groups in Yugoslavia

Во соседната Македонија, мнозинското население се Македонци, а Албанци живеат во западниот и северозападниот дел. Нивната застапеност растела од 12% во 1953 до 19,7% во 1981 година (Ortakovski 2001, 26). Нивните политички стреме-

INTRODUCTION

Yugoslavia was formed in 1918 as a kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, not recognizing other peoples and nationalities. In the Socialist Federal Republic of Yugoslavia (SFRY) (1943–1991) the main doctrine was the equality, brotherhood and unity of the Yugoslav peoples and minorities. The Socialist Republic of Macedonia was one of the six republics. There were six Slavic peoples, according to the republics, Macedonians, Serbs, Croats, Slovenes, Montenegrins and Bosniaks (Muslims) with the right of self-determination up to and including secession, and nationalities were those ethnic groups that had their own mother state outside Yugoslavia: Albanians, Hungarians, Turks, Slovaks... or none at all (like the Roma and Vlachs), without the right of secession. The largest minority were the Albanians (non-Slavic people) living in the southwest of the country, and in the last census in the SFRY in 1981 they were 7.72%, more numerous than the Montenegrins 2.58% and the Macedonians 5.97% and almost equal to the Slovenes, 7.82% (Statistički godišnjak Jugoslavije 1985, 144).

Their main presence was in the southern Autonomous Province of Serbia, Kosovo, with the capital Pristina (Fig. 1). The Albanians in Kosovo demanded that the autonomous province become a Republic (and thus the right to self-determination and secession), which led to a series of mass riots in 1981 and 1989. In September 1991, the Albanian deputies in the Kosovo Parliament voted for a referendum on the independence of Kosovo, which Serbia did not recognize. Since then, parallel institutions have emerged, as well as the activities of armed groups (Limani 2021).

In neighboring Macedonia, the majority population is Macedonian, while Albanians live in the western and northwestern parts. Their representation grew from 12% in 1953 to 19.7% in 1981 (Ortakovski 2001,26). Their political aspirations were together with those of the Albanians in Kosovo in the struggle for recognition

жи беа заедно со оние на Албанците на Косово во борба за признавање за народ, не на малцинство. Во процесот на распадот на Југославија, македонските Албанци како да беа повеќе заинтересирани за настаните на Косово и пет месеци подоцна во јануари 1992 година одржаа референдум за независност на „Република Илирида“ на територијата на западната половина од Република Македонија, каде што според иницијаторите, живее мнозинско албанско население. Референдумот македонската влада го прогласи за неважечки (Bugajski 2016, 116).

Плурализмот во Социјалистичка Република Македонија почна со основање политички партии во 1990 година, непосредно пред првите парламентарни избори на кои учествуваа две партии на македонските Албанци, Партија за демократски просперитет (ПДП) и Народна демократска партија (НДП). Заедно добија 17 од вкупно 120 пратеници, од што во новата влада имаше 4 министри Албанци од вкупно 23 министри. Овој број постепено се зголемуваше.

Во 1999 година, конфликтот во Косово и НАТО-бомбардирањето на Сојузна Република Југославија доведоа до формирање на полупризнатата Република Косово. Конфликтот се прошири во Македонија во 2001 година кога припадниците на косовските ослободителни сили (УЧК) се бореа со македонските безбедносни сили и тој заврши со Охридскиот рамковен договор, кој им обезбеди многу права на Албанците (Aleksovska 2015). Едно од овие права беше таканаречените „Бадентерово мнозинство“, со кое се наведува дека законите кои директно влијаат врз културата, употребата на јазикот, образованието, личната документација и употребата на симболи, мора да добијат мнозинство гласови, во кои мора да има мнозинство гласови на пратениците кои тврдат дека припаѓаат на заедниците кои не се мнозинство во населението во Македонија. Ова се однесува и на државните симболи („Framework agreement“ 2001 година).

СИМБОЛИЧКО ПРЕТСТАВУВАЊЕ

Симболичкиот дизајн на државниот/националниот идентитет е производ на специфични, општествено-политички настани и социјалниот контекст кои го опкружуваат усвојувањето на симболот (грб/знаме), кој најнапред е прифатен од група луѓе – елита, а тој подоцна се пренесува на други. Најчесто, овие вторите, плебсот, as a people, not a minority. In the process of the collapse of Yugoslavia, Macedonian Albanians seemed to be more interested in the events in Kosovo and five months later in January 1992 they held a referendum on the independence of the “Republic of Ilirida” on the territory of the western half of the Republic of Macedonia, where, according to the initiators, the majority Albanian population lives. The Macedonian government declared the referendum invalid (Bugajski 2016, 116).

Pluralism in the Socialist Republic of Macedonia began with the establishment of political parties in 1990, shortly before the first parliamentary elections in which two parties of Macedonian Albanians participated, the Party for Democratic Prosperity (PDP) and the People‘s Democratic Party (NDP). Together they won 17 out of a total of 120 MPs, and in the new government there were 4 Albanian ministers out of a total of 23 ministers. This number gradually increased.

In 1999 the conflict in Kosovo and NATO bombing of Federal Republic of Yugoslavia led to formation of the semi-recognized Republic of Kosovo. The conflict spread into Macedonia in 2001 when the members of the Kosovo liberation forces (UCK) were fighting Macedonian security forces and it ended with the Ohrid Framework Agreement, which provided many rights to the Albanians (Aleksovska 2015). One of these rights was the so-called “Badinter majority”, ascribing that Laws directly affecting culture, use of language, education, personal documentation, and use of symbols, must receive a majority of votes, within which there must be a majority of the votes of the Representatives claiming to belong to the communities not in the majority in the population of Macedonia. This applies to the State symbols as well (“Framework agreement” 2001).

SYMBOLIC REPRESENTATION

The symbolic design of the state/national identity is a product of specific, socio-political events and the social context surrounding the adoption of the symbol (coat of arms/flag), which is first accepted by a group of people - the elite, and it is later transmitted to others. Most often, the latter, the plebians, have no say in this process. State coats of arms in Europe, for the most part, were either granted by a ruler or sim-

немаат збор во овој процес. Државните грбови во Европа, во најголем дел, биле или доделени од владетел или едноставно земени од грбот на владетелот на територијата што била дел од одредена држава. Од знак на визуелен идентитет на поединци со означување имот, грбот може да се пренесе во целата држава. Грбот, за разлика од знамето, не може да биде симбол на народ, туку само на држава и има само официјална употреба. Во таа смисла, кога се зборува за грб на држава од исклучителна важност е да се нагласи дека неговата основна намена е да ја претставува државата пред нејзините граѓани и во надворешни политички односи, а не да го претставува конкретниот народ во државата, уште помалку пак - етничкиот состав. Впрочем, ова е случај со сите европски државни грбови (Jonovski 2023).

Односот кон државните симболи се гради во процес на симболичка интеракција, и тој може да трае подолг временски период. Личното значење на симболите и односот кон нив воедно го отсликува и односот кон носителот на симболот, односно кон државата. Ако некоја група не е задоволна од третманот на дадена држава кон нив, било тоа да е реалност или перцепција, тоа незадоволство со сигурност ќе се рефлектира и во односот кон симболите на таа држава.

Прв „грб“ кој претставува народи, беше амблемот на Советскиот Сојуз (1923) кога народите, односно нивните јазиците беа претставени на посебни ленти на дадениот јазик на пролетаријатското мотото: „Пролетери од сите земји, обединете се“. Во амблемот на југословенската федерација (СФРЈ) од 1943 година, следејќи ја социјалистичката „хералдика“ на Советскиот Сојуз, народите беа претставени со по еден факел во заедничкиот пламен. Од поновите грбови, на Косово, етничките заедници се претставени симболично, како секундарен или терцијарен симбол, со по една ѕвезда. Значи и во двата случаи сите конституенти се прикажани на идентичен начин.

Републиките имаа грбови во социјалистички стил и знамиња кои ги претставуваа народите. Автономните покраини немаа свој грб или знаме.

Сл./Fig. 2 Знаме на албанското малцинство во Југославија/ Flag of the Albanian minority in Yugoslavia

ply taken from the coat of arms of the ruler of the territory that was part of a certain state. From a sign of visual identity of individuals to a designation of property, the coat of arms can be transferred to the entire state. The coat of arms, unlike the flag, cannot be a symbol of a people, but only of a state and has only official use. In this sense, when talking about the coat of arms of a state, it is of exceptional importance to emphasize that its primary purpose is to represent the state before its citizens and in external political relations, and not to represent the specific people in the state, much less the ethnic composition. After all, this is the case with all European state coats of arms (Jonovski 2023).

The relationship to state symbols is built in a process of symbolic interaction, and it can take a long period of time. The personal meaning of the symbols and the relationship to them also reflects the relationship to the bearer of the symbol, that is, to the state. If a group is not satisfied with the treatment of a given state towards them, be it reality or perception, that dissatisfaction will certainly be reflected in the relationship to the symbols of that state.

The first „coat of arms“ representing peoples (ethnic) group was of the Soviet Union (1923) when the peoples, or languages were presented on separate ribbons in given language of the proletariat motto: “Proletarians of all countries, unite”. The Emblem of the Yugoslav Federation (SFRY) from 1943, following the socialist “heraldry” of the Soviet Union, had the nations represented by a torch in a common flame. Of the more recent coats of arms, in Kosovo, the ethnic communities are represented symbolically, as a secondary or tertiary symbol, with a star. So in all cases, all constituents are depicted in an identical way.

The Republics had coats of arms in a socialist style and flags that represented the nations. The autonomous provinces did not have their own coat of arms or flags. Nationalities (ethnic minorities) expressed their affiliation with the flags of their mother states, with red five-pointed stars added

Националностите ја искажуваа својата припадност со знамињата на своите матични држави, со додадени црвени петокраки во средината (Устав 1974, Член 178 и 222). Така знамето на албанското малцинство во Југославија се разликуваше по тоа што положбата на ѕвездата беше беше во кантон (Сл. 2), додека на знамето на Народна Република Албанија ѕвездата над орелот (сл. 3).

Сл./Fig. 3 Знаме на Социјалистичка Албанија (1946-1992)/ Flag of Socialist Albania (1946-1992)

Бидејќи грбот е претежно за означување на државата и нејзиниот апарат, и не се користи од народот во секојдневна дури ни во посебна употреба, како што пак се користи знамето, тој не е народен симбол. Сепак историските симболи кои доведуваат до изборот на државниот можат да имаат посебно значење за поединецот.

СИМБОЛИЧКОТО ПРЕТСТАВУВАЊЕ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Република Македонија се осамостои со референдумот од 8 септември 1991 година, на кој не гласаа македонските Албанци („Груби: Албанците“ 2021). Исто така, албанските пратеници го бојкотираа донесувањето на Уставот на Република Македонија на 17 ноември 1991 година.

За разлика од Словенија и Хрватска, Македонија се осамостои со социјалистичките симболи, социјалистички грб и црвено знаме со идеолошката црвена петокрака со златен обраб. Македонските политички партии немаа конкретен предлог за тоа што треба да прикажува државниот грб. Таков предлог немаа ниту партиите на етничките Албанци во Македонија. Нивно единствено инсистирање беше новите симболи на Република Македонија да ги вклучат сите народности кои живеат во државата (Jonovski 2020, 44).

На 11 август 1992 година беа избрани дел од државните симболи, за химна беше избрана постојната „Денес над Македонија се раѓа“ и новото знаме, црвено со златно-жолто сонце со 16 краци, според саркофагот од кралската гробница во Кутлеш/Вергина. Пратениците Албанци не гласаа за овие симболи. Додека за грб не беше донесена одлука (Jonovski 2018). Така, остана

in the middle (Constitution 1974, Articles 178 and 222 Устав 1974, Член 178 и 222). Thus, the flag of the Albanian minority in Yugoslavia differed in that the position of the star was in the canton (Fig. 2) while on the flag of the People's Republic of Albania the star was above the eagle, (Fig. 3).

Since the coat of arms is mainly used to denote the state and its apparatus, and is not used by the people in everyday or even special use, as the flag is used, it is not a ethnic symbol. However, historical symbols that lead to the choice of the state coat of arms can have a special meaning for the individual.

THE SYMBOLIC REPRESENTATION OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA

The Republic of Macedonia gained independence with the referendum of September 8, 1991, in which Macedonian Albanians did not vote („Груби: Албанците“ 2021). Also, Albanian MPs boycotted the adoption of the Constitution of the Republic of Macedonia on November 17, 1991.

Unlike Slovenia and Croatia, Macedonia gained independence with socialist symbols, the Socialist Coat of Arms and a red flag with the ideological red five-pointed star with a gold border. Macedonian political parties did not have a specific proposal for what the state coat of arms should depict. Neither did the parties of ethnic Albanians in Macedonia. Their only insistence was that the new symbols of the Republic of Macedonia include all nationalities living in the country (Jonovski 2020, 44).

On August 11, 1992, some of the state symbols were chosen, the existing "Today, Over Macedonia is Born" was chosen as the anthem, and the new flag, red with a golden, yellow sun with 16 rays, according to the sarcophagus from the royal tomb in Kutlesh/Vergina. Albanian MPs did not vote for these symbols. At the time, no decision was made on the coat of arms (Jonovski 2018). Thus, the coat of arms adopted in 1946 remained in use, which is a generic, socialist coat of arms without national symbols (except for the folk embroidery on the ribbon), and without an official

во употреба грбот донесен во 1946 година, кој е општ, социјалистички грб без национални обележја (освен народниот вез на лентата), без официјален опис (Закон за грб 1946).

Осамостојувањето на Република Македонија се случуваше со силно негодување на јужниот сосед Република Грција, спорејќи го името Македонија и знамето, за кои тврдеше дека се дел од нејзиното наследство. Република Македонија не беше примена во ООН, сè до прифаќањето на привремено референца, Поранешна Југословенска Република Македонија и промената на знамето во 1995 година. За промената на знамето на 5 октомври гласаа речиси сите пратеници вклучувајќи ги и албанските, со што новото знаме со сонце со 8 краци беше донесено од сите заедно, и од Македонците и од Албанците. Во 2019 година под притисок повторно од Грција, Македонија ќе го промени името во Република Северна Македонија.

За разлика од името и знамето, за промена на грбот немаше надворешен притисок. Социјалистичкиот грб како симбол никогаш не бил доведен во прашање од надвор, туку беше прашање на внатрешен дискурс, и се бараше извесно ажурирање. Но, не се донесе решение за грб, иако се очекуваше дека наскоро ќе се случи. Дури и пасошите останаа без грб, очекувајќи го решението „наскоро“. Во 2009 година, како привремено решение, беше отстранета црвената ѕвезда-петокрака од грбот на Република Македонија (Jonovski 2018).

Во мај 2014 година владата го повика хералдот Јован Јоновски од Македонското хералдичко здружение (МХЗ) да ги изложи сите можности за изнаоѓање хералдичко решение за државниот грб. Ова решение требаше да исполни три особено важни предуслови, а имено: 1) да претставува минимално адаптирање на историски земски грб со изглед познат на пошироката јавност, 2) емблазонот на решението да биде што е можно подалеку од оној на грбот на партијата ВМРО-ДПМНЕ, и 3) да се разликува од бугарскиот грб. Од сите можности беше избрано решение со црвен лав на златна основа. Целиот овој процес го координираше министерот за здравство, Никола Тодоров.

Предлогот за грб на Република Македонија беше базиран на традицијата на грбови, поврзани со Македонија, почнувајќи од илустрациите

description (Закон за грб 1946).

The independence of the Republic of Macedonia took place with strong disapproval from its southern neighbor, the Republic of Greece, which disputed the name Macedonia and the flag, which it claimed were part of its heritage. The Republic of Macedonia was not admitted to the United Nations until the adoption of a temporary reference, the Former Yugoslav Republic of Macedonia, and the change of the flag in 1995. Almost all MPs, including Albanians, voted for the change of the flag on October 5, thus the new flag with an 8-pointed sun was adopted by all together, both Macedonians and Albanians. In 2019, under pressure again from Greece, Macedonia changed its name to the Republic of North Macedonia.

Unlike the name and the flag, there was no external pressure to change the coat of arms. The socialist coat of arms as a symbol was never questioned from the outside, but was a matter of internal discourse, and some updating was required. However, no decision was made on the coat of arms, although it was expected that it would happen soon. Even passports remained without a coat of arms, expecting a solution “soon”. In 2009, as a temporary solution, the red five-pointed star was removed from the coat of arms of the Republic of Macedonia (Jonovski 2018).

In May 2014, the government invited herald Jovan Jonovski of the Macedonian Heraldic Society (MHS) to present all possibilities for finding a heraldic design for the state coat of arms. This design had to meet three particularly important prerequisites, namely: 1) to represent a minimal adaptation of the historical Land coat of arms which was familiar to the general public, 2) the emblazon of the design to be as far as possible from that of the coat of arms of the VMRO DPMNE party, and 3) to be different from the Bulgarian coat of arms. Of all the possibilities, a design of “Or, a lion Gules” was chosen. This entire process was coordinated by the Minister of Health, Nikola Todorov.

The proposal for the coat of arms of the Republic of Macedonia was based on the tradition of coats of arms associated with Macedonia, starting from the illustrations of Willem Verland (+1481) and the coat of arms of Jérôme de Barra from 1581, which through the Stematographies

на Вилем Верланд (+1481 год.) и грбовникот на Жером де Бара од 1581 год., кој преку Стематографиите на Витезовиќ (1694 год.) и Жефаровиќ (1741 год.) ќе стане и земски грб на Македонија. Блазонот на овој грб гласи: На златно-жолто поле разгневен црвен лав. Дополнително, во склоп со постулатите на меснохералдичкиот систем на МХЗ изработен уште 2014 година (Nacevski 2018), според кој штитот со државниот грб е предвидено да биде крунисан со златно-жолта градобранска круна со пет кули, поставени на златна дијадема, украсена со рубини и бисери од Македонија. Цртежот го изработија Јован Јоновски и Коста Стаматовски (Jonovski 2015, 18).

Али Ахмети[2] како претседател на основниот албански помал коалициски партнер на Демократската унија за интеграција (ДУИ) се согласи со предлогот и си подадоа рака со Никола Груевски како премиер и претседател на ВМРО-ДПМНЕ[3] како партија на власт. Воедно, беше решено да се најдат научници-Албанци кои ќе го претстават и бранат овој грб пред албанската етничка заедница. И навистина, ДУИ предлагаше редица научници, но сите еден по еден изнаоѓаа изговори за да не учествуваат.

Откако оваа идеја не можеше да се оствари, Владата на 5 декември 2014 година го усвои предлогот на Македонското хералдичко здружение за грб на Република Македонија. По тој повод се отвори и јавна дебата на Филозофскиот факултет, во Институтот за национална историја, на кои учествуваа професорите Драги Георгиев, Милан Бошковски и Стефан Влахов Мицов, како и од Институтот за историја професорите: Ванчо Георгиев, Александар Атанасовски и Бобан Петровски (Димовска, 2013), и херадлот Јован Јоновски, и членовите на МХЗ, Иван Нацевски и Александар Гижаровски. Дебата имаше и во Центарот за духовна култура на Албанците за претставување

Сл./Fig. 4 Специјално издание на Македонски хералд/ Special issue of Macedonian Herald

of Vitezovic (1694) and Zhefarovic (1741), would also become the Land coat of arms of Macedonia. The blazon of this coat of arms reads: Or a lion Rampant Gules. Additionally, in line with the postulates of the local heraldic system of the MHS developed in 2014 (Nacevski 2018), according to which the shield with the state coat of arms is envisaged to be crowned with a golden-yellow mural crown with five towers, placed on a golden diadem, decorated with rubies and pearls from Macedonia. The drawing was made by Jovan Jonovski and Kosta Stamatovski (Jonovski 2015, 18).

Ali Ahmeti as the president of the main Albanian junior coalition partner of the Democratic Union for Integration (DUI) agreed with the proposal and shook hands with Nikola Gruevski as the prime minister and president of VMRO-DPMNE as the ruling party. At the same time, it was decided to find Albanian scholars who would present and defend this coat of arms proposals to the Albanian ethnic community. And indeed, DUI proposed a number of scholars, but one by one they all found excuses not to participate.

After this idea could not be realized, the Government on December 5, 2014 adopted the proposal of the Macedonian Heraldic Society for the coat of arms of the Republic of Macedonia. On that occasion, a public debate was opened at the Faculty of Philosophy, at the Institute of National History, in which professors Dragi Georgiev, Milan Boshkovski and Stefan Vlahov Micov participated, as well as from the Institute of History professors: Vancho Georgiev, Aleksandar Atanasovski and Boban Petrovski (Dimovska, 2013), and the herald Jovan Jonovski, and members of the Macedonian Heraldry Association, Ivan Nacevski and Aleksandar Gizharovski. There was also a debate at the Center for Spiritual Culture of Albanians to present the proposal. Jonovski participated in many interviews and broadcasts in many media. A special edition of the Macedonian Herald, the journal of

на предлогот. Јоновски учествуваше во многу интервјуа и емисии на многу медиуми. Беше подготвено специјално издание на „Македонски хералд“, гласникот на Македонското хералдичко здружение на македонски јазик, кое требаше да се преведе на албански и заедно да се дистрибуира како прилог на дневните весници во сабота 19 декември 2014 година. (сл. 4).

Во рамки на дебатите лавот беше претставен како несомнено симбол и на Македонците, Албанците и другите заедници во Македонија, којшто претставува и земски симбол на земјата, територијата, државата. Беше нагласувано дека црвениот лав на златно поле е најдобар хералдички симбол, кој има своја традиција, но и сегашност и иднина, промовирајќи заедништво и врзувајќи се за симбол што не носи никаква поделба по ниту една основа во себе, туку напротив создава единство на сите кои живеат на овие простори.

За да се популаризира, односно одоброволи албанската јавност во Македонија кружеа и информации дека тоа е всушност грбот на Албанија, кој е претставен во книгата Благородништвото во кралството Далмација од Фридрих Хајер од 1873 година, каде што се споменуваат три албански грбови (Hayer 1873). Еден од тие грбови има емблазон црвен лав на златно поле со круна над штитот и натпис на германски, „втор грб на албанско кралство“.

Предлогот со добиено двотретинско и Бадинтерово мнозинство требаше да влезе во собраниска процедура. И покрај сите заложби, набргу почнаа несогласувања во ДУИ со одлуката на лидерот Али Ахмети. Сепак, монолитноста на ДУИ проработи, но заканата со „бомбите“[4] од страна за Зоран Заев, претседател на опозициската СДСМ што беа објавувани од опозицијата го свртеа вниманието на владата и на јавноста на друга страна така што предлогот веќе не беше актуелен.

ШЕЊА - ЗНАК

Целта на оваа статија е да ги разгледа текстовите на албански јазик во бројот 45 од јануари 2015 година на месечниот национален магазин за политика, економија и култура „Шења“ (сл. 5). Издавач на магазинот е здружението на граѓани за култура „Визиони –М“ од Скопје[5]. Списанието излегува од 2011 година и според насловот на предлогот. Јоновски учествуваше во многу интервјуа и емисии на многу медиуми. Беше подготвено специјално издание на „Македонски хералд“, гласникот на Македонското хералдичко здружение на македонски јазик, кое требаше да се преведе на албански и заедно да се дистрибуира како прилог на дневните весници во сабота 19 декември 2014 година. (сл. 4).

Во рамки на дебатите лавот беше претставен како несомнено симбол и на Македонците, Албанците и другите заедници во Македонија, којшто претставува и земски симбол на земјата, територијата, државата. Беше нагласувано дека црвениот лав на златно поле е најдобар хералдички симбол, кој има своја традиција, но и сегашност и иднина, промовирајќи заедништво и врзувајќи се за симбол што не носи никаква поделба по ниту една основа во себе, туку напротив создава единство на сите кои живеат на овие простори.

За да се популаризира, односно одоброволи албанската јавност во Македонија кружеа и информации дека тоа е всушност грбот на Албанија, кој е претставен во книгата Благородништвото во кралството Далмација од Фридрих Хајер од 1873 година, каде што се споменуваат три албански грбови (Hayer 1873). Еден од тие грбови има емблазон црвен лав на златно поле со круна над штитот и натпис на германски, „втор грб на албанско кралство“.

Предлогот со добиено двотретинско и Бадинтерово мнозинство требаше да влезе во собраниска процедура. И покрај сите заложби, набргу почнаа несогласувања во ДУИ со одлуката на лидерот Али Ахмети. Сепак, монолитноста на ДУИ проработи, но заканата со „бомбите“[4] од страна за Зоран Заев, претседател на опозициската СДСМ што беа објавувани од опозицијата го свртеа вниманието на владата и на јавноста на друга страна така што предлогот веќе не беше актуелен.

ШЕЊА - ЗНАК

Целта на оваа статија е да ги разгледа текстовите на албански јазик во бројот 45 од јануари 2015 година на месечниот национален магазин за политика, економија и култура „Шења“ (сл. 5). Издавач на магазинот е здружението на граѓани за култура „Визиони –М“ од Скопје[5]. Списанието излегува од 2011 година и според насловот на

the Macedonian Heraldic Society in the Macedonian language, was prepared, which was to be translated into Albanian and distributed together as a supplement to the daily newspapers on Saturday, December 19, 2014. (Fig. 4).

Within the framework of the debates, the lion was presented as an undoubted symbol of the Macedonians, Albanians and other communities in Macedonia, which is also a national symbol of the country, territory, state. It was emphasized that the Or lion Gules is the best heraldic symbol, which has its own tradition, but also the present and future, promoting unity and connecting to a symbol that does not carry any division on any basis in itself, but on the contrary creates unity of all who live in these areas.

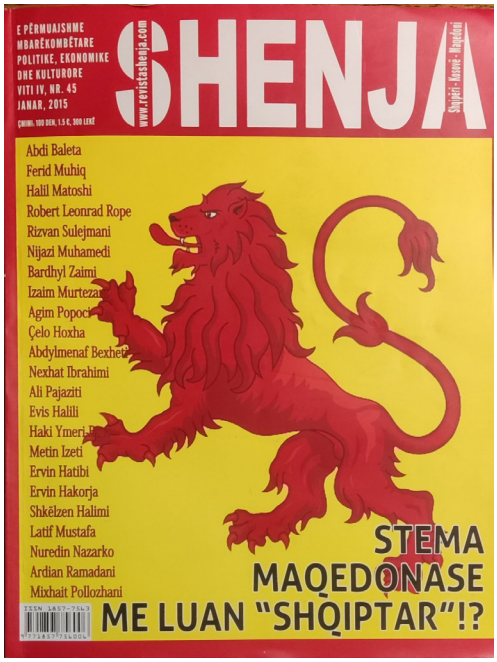
In order to popularize, or rather approve of the Albanian public in Macedonia, information was also circulated that it was actually the coat of arms of Albania, which is presented in the Book Nobility in the Kingdom of Dalmatia by Friedrich Hayer from 1873, where three Albanian coats of arms are mentioned (Hayer 1873). One of those coats of arms has an emblazoned red lion on a golden field with a crown above the shield and an inscription in German, „second coat of arms of the Albanian kingdom“.

The proposal, which received a two-thirds majority and a Badinter majority, was to enter the parliamentary procedure. Despite all efforts, disagreements soon began within DUI with the decision of leader Ali Ahmeti. However, the monolithic nature of DUI worked, but the threat of „bombs“ from Zoran Zaev, president of the opposition SDSM, which was published by the opposition, transferred the attention of the government and the public to another side, so that the proposal was no longer relevant.

SHENJA - SIGN

The purpose of this article is to review the texts in Albanian in issue 45 of January 2015 of the monthly national magazine for politics, economics and culture „Shenja“ (Fig. 5). The magazine is published by the Citizens‘ Association for Culture „Vizioni -M“ from Skopje. The magazine has been published since 2011 and, according to the title, includes texts about Albania, Kosovo and Macedonia. The main topic of issue 45, according to the cover, is „The

вот, опфаќа текстови за Албанија, Косово и Македонија. Главна тема на број 45 според насловната страница е „Македонскиот грб со ‘албански’ лав!?“. Целиот број е посветен на предлогот за грб на Република Македонија со лав. Во бројот покрај обраќањето од уредникот се застапени уште 9 статии од различни автори со широк спектар на мислења и ставови за предлогот за грб.

Сл./Fig. 5 Насловната страна на Шења бр 45 од 2015/ The title page of Shenja #45 of 2015

На почетокот, во делот „од уредникот“ со наслов „Македонскиот грб со ‘албански’ лав!?“, Исмаил Синани пишува за тоа дека „Албанците на власт“ ја прифатиле промената на грбот на Македонија и со тоа прифатиле грб кој целосно ја отсликува македонската етничка припадност, но воопшто не албанската. „Така некој си дава за право преку хералдиката да ги обедини Албанците со симбол кој ги убиваше Албанците пред 13 години“. Синани укажува дека лидерите на албанската политика го промовираат овој амблем како албански, но некои од оваа политичка партија се освестиле во последен момент да го потсетат лидерот на партијата дека ова е грешка. Потоа Синани се чуди како Тирана и Приштина не реагираат на оваа македонска хегемонија која го нарушува достоинството на Албанците. На крајот ги потсетува оние Албанци кои ќе го прифатат предлогот, „добро да размислат како ќе бидат запаметени по еден век, во 2114 година!“ (Sinani 2015, 3).

Во првата статија, на Бардил Заими од Тетово, насловена „’Историски’ лоша одлука: Неподносливата леснотија на капитулацијата“ зборува за „албанската културна парадигма која ја дава албанската симболика, системот на знаци и значења кои го обележуваат албанскиот живот“. Заими продолжува да ја опишува историјата на Албанија и зачувувањето на колективното битие. Потоа зборува за грбот со лав, кого го поддржуваат Албанците во владата, што претставува напад врз „историската меморија на Албанците

Macedonian coat of arms with an „Albanian“ lion!?“. The entire issue is dedicated to the proposal for a coat of arms of the Republic of Macedonia with a lion. In addition to the editor‘s address, the issue contains 9 more articles by different authors with a wide range of opinions and positions on the proposal for a coat of arms.

At the beginning, in the Editorial entitled „The Macedonian coat of arms with an „Albanian“ lion!?“, Ismail Sinani writes that „the Albanians „in power“ have accepted the change in the coat of arms of Macedonia and have thus accepted a coat of arms that fully reflects the Macedonian ethnicity, but not the Albanian one at all. „Thus, someone gives himself the right through heraldry to unite Albanians with a symbol that killed Albanians 13 years ago.“ Sinani points out that the leaders of Albanian politics are promoting this emblem as Albanian, but some from this political party came to their senses at the last moment to remind the party leader that this is a mistake. Then Sinani wonders how Tirana and Pristina are not reacting to this Macedonian hegemony that violates the dignity of Albanians. Finally, he reminds those Albanians who will accept the proposal, “to think carefully about how they will be remembered a century from now, in 2114!” (Sinani 2015, 3).

In the first article, by Bardil Zaimi from Tetovo, entitled “A ‘Historically’ Bad Decision: The Unbearable Ease of Capitulation,” he discusses “the Albanian cultural paradigm that gives the Albanian symbolism, the system of signs and meanings that mark Albanian life.” Zaimi continues to describe the history of Albania and the preservation of the collective being. He then discusses the coat of arms with a lion, supported by Albanians in the government, which represents an attack on “the historical memory of Albanians and an attempt to dismantle and subjugate Albanians to the end.”

“The lion is a product of the Macedonian

и обид за разградување и потчинување на Албанците до крај“.

„Лавот е производ на македонската дискурзивна стратегија, на политичка, економска и културна доминација која ја препознава лажната симболика на етничката припадност и која го исклучува албанското историско и културно наследство... Овој предложен грб се обидува да го промени историскиот наратив, отуѓувајќи го политичкиот идентитет на Албанците, модифицирајќи го и лажно вградувајќи го во ексклузивната македонска национална држава... Во реалноста, Албанците забележуваат бескомпромисно отфрлање на овој амблем, што во исто време означува повторно будење за спротивставување на неуспешните албански политики против доминантниот македонски протагонизам.“ (Zaimi 2015, 21).

Во втората статија на Чело Хоџа од Тирана, насловена „Исклучителна хералдика: Митолошки балони на премиерот“, зборува за неубедливата историја на Македонија во смисла за аргументот за „враќање на историските симболи на земјата“, потсетувајќи дека „Во историјата на Европа и светот немало никогаш порано држава наречена Македонија, населена со Словени или со мнозинство Словени. Затоа, она што не постоело, нема историја и историски симболи. Следствено, не постои ниту хералдичка традиција“ (Hoxha 2015, 23).

Хоџа понатаму го потсетува официјално Скопје дека „Половина од границата на Македонија се граничи со Албанија и Косово, што со затворање на границите може да ѝ нанесе значителна економска штета, особено што Македонија е земја без море. Овие две земји можат да ѝ направат на Македонија повеќе главоболки отколку остатокот од светот заедно“ (Hoxha 2015, 24).

На крајот, заклучува „Создавањето на грбот, по моделот на симболите на партијата на Груевски, е во склад со митолошкиот балон на премиерот, кој еден ден би можел да се издува, предизвикувајќи штета кај луѓето опиени од пареите на моќта, што денес тешко можат да ја замислат“ (Hoxha 2015, 25).

Во третата статија, Џабир Ахмети од Скопје со наслов „Грбот со лав и Албанците: Ушите на ѕидот и очите на оградата“ раскажува за свои фиктивни средби со луѓе, од кои едниот прашува „Како можеа да гласаат за тој амблем кој нема врdiscursive strategy, of a political, economic and cultural dominance that recognizes the false symbolism of ethnicity and that excludes the Albanian historical and cultural heritage… This proposed coat of arms attempts to change the historical narrative, alienating the political identity of the Albanians, modifying it and falsely embedding it in the exclusive Macedonian nation-state… In reality, Albanians are observing an uncompromising rejection of this emblem, which at the same time marks a reawakening to oppose the failed Albanian policies against the dominant Macedonian protagonism.” (Zaimi 2015, 21).

In the third article, by Çelo Hoxha from Tirana, Albania, entitled “Exceptional Heraldry: The Prime Minister’s Mythological Balloons”, he discusses the unconvincing history of Macedonia in terms of the argument for “returning the country’s historical symbols”, recalling that “In the history of Europe and the world, there has never been a state called Macedonia, populated by Slavs or with a majority of Slavs. Therefore, what did not exist, has no history and historical symbols. Consequently, there is no heraldic tradition either” (Hoxha 2015, 23).

Hoxha further reminds Skopje officially that “Half of Macedonia’s borders border Albania and Kosovo, which by closing the borders could cause significant economic damage, especially since Macedonia is a landlocked country. These two countries could cause Macedonia more headaches than the rest of the world combined” (Hoxha 2015, 24).

Finally, he concludes, “The creation of the coat of arms, modeled after the symbols of Gruevski’s party, is in line with the prime minister’s mythological balloon, which could one day burst, causing harm to people intoxicated by the vapors of power, which today they can hardly imagine” (Hoxha 2015, 25).

In the fourth article, Xhabir Ahmeti from Skopje, titled “The Coat of Arms with a Lion and the Albanians: Ears on the Wall and Eyes on the Fence,” tells of his fictitious encounters with people, one of whom asks, “How could they vote for that emblem that has nothing to do with us?! It’s a political party emblem. Yes, I believe it’s a symbol that has nothing to do with our reality. An emblem that excludes us from the reality

ска со нас?! Тоа е партиски амблем. Да, верувам тоа е симбол кој не е поврзан со нашата реалност. Амблем кој нè исклучува од овдешната реалност. Партиски амблем е... Странски амблем!“ сметајќи дека политичарите го прават тоа за лични интереси. Текстот не се занимава со поконкретни ставови околу предлогот за грб (Ahmeti 2015, 16).

Во четвртата статија, Ферид Мухиќ од Скопје, единствениот автор неалбанец, насловена „Толкувања: Грб“, дава сосем друг аспект концентрирајќи се целосно на прашањето на сличноста и различноста на македонскиот и бугарскиот грб и обвинувањата за кражба на грбот.

„Меѓутоа, ако се докаже дека низ историјата бугарскиот лав е жолто-златен на црвено поле, додека македонскиот лав низ историјата е црвен на жолто-златно поле, од строго хералдичка гледна точка, секое размислување за наводна кражба би било неплодно. Во хералдиката боите се основни симболи... Доволен доказ е крстот на знамињата (исто така и хералдички симбол од прв ред) на Англија, Шведска, Данска, Норвешка, како и на неколку други земји, кој иако е претставен практично идентично, а е обоен во различни бои и тоа на основи кои се исто така во различни бои! Во ниту еден од овие случаи, крстот како заеднички хералдички симбол, покрај тоа што покажува дека сите овие состојби припаѓаат на христијанската духовна традиција, недозволиво е да се поставуваат прашања за каква било кражба, позајмување или имитација токму поради различните бои на крстот и на основното поле!“ (Muhiq 2015, 28).

Понатаму Мухиќ објаснува дека и македонскиот и бугарскиот грб се јавуваат во двете комбинации на бои. Како одговор на прашањето за македонскиот и бугарскиот грб, според Мухиќ, хералдиката дава: „четири можни теоретски опции, со кои логично може да се објасни оваа пермутација на боите: 1. Бугарските бои на

SHENJA

se 10.000 vjet. Luani nuk jeton më në Evropë dhe në Gadishullin Ballkanik, fiziologët ngurojnë të përdorin përshkrime të ngjashme antropomorfe. Por, në planin kulturologjik kësaj kafshe i atribuojnë tipare abstrakte, që e mistifikojnë karakterin, deri edhe simbolikën e saj. Kjo do të thotë se luani që për mjediset tona i përket mitologjisë dhe legjendës (por edhe kopshtevet zoologjike), ndërsa nëpërmjet huazimit nga kulturat e tjera adaptohet dhe kthehet në simbol historik.

Në trajtat e materializuara figurative luani paraqitet që në kulturën e Egjiptit të lashtë, ku edhe konsiderohej si kafshë dielliore. Në këtë aspekt shquhen sviatat egjiptiane me trup të luanit dhe kokë të njeriut. Skulpturat dhe relievet të ndryshme sjellin pamje të mbretërve me luanë të qyteteve-shtet të Mesopotamisë. Arkeologët pohojnë se luani e ka zëvendësuar kaun (mëzatin), po ashtu një simbol i shenjtë i asaj kohe.

Duhet përmendur po ashtu edhe relievin në "Portën e Luanëve" në Miken. Në forma dhe në mënyrë të ngjashme me luanin e Mikenës, por edhe në Kretë dhe në Greqinë e vjetër dhe antikitetin e Romës. Luani i Judesë është përdorur si një simbol çifut, i cili, menjëherë paraqet edhe simbolin e drejtësisë, me të dekorohet froni i mbretit të Judesë, Solomonit. Përveç tjerash, luani njihet edhe si një simbol shumë i pranishëm në filozofinë e

LUANI SI MOTIV

Para se të marrë karakterin e simbolit, luani është përdorur si motiv në ikonografinë e shprehur nëpërmjet pikturës dhe skulpturës. Megenëse gjeologjia dhe zoologjia kanë konstatuar që më shumë

funksionimit të masonerisë (iluminatit). Gjithashtu, luani shfaqet edhe si simbol i Krishtit, pastaj si gjykatës dhe emblemë e Shën Markut – Lingjillorit. Me figurën e kësaj kafshe janë zbukuruar edhe fronet e mbretërve dhe të peshkopëve mesjetarë të popujve dhe mbretërve të ndryshme evropiane.

Ndërkohë që tek ilirët mund të thuhet se figura e luanit nuk është gjithaq e pranishme si motiv, ndërsa në mënyrë sporadike shfaqet si version i huazuar nga skulptura kreto-mikenase dhe ajo greke, siç është rasti me relievin në "Portën e Luanit" të qytetit antik Butrint (Saranda) ose koka e luanit nga epoka romake e gjetur në rrethin e Durrahiumit (Durrësit) në Shqipëri.

LUANI ARBËROR-SHQIPTAR

Pikërisht heraldika është ajo disiplinë shkencore që paraget një traditë të rëndësishme kulturore-historike për të dëshmuar procese të caktuara vetë-identifikuese para-etnike dhe etnike të popullit shqiptar. Përhapja e heraldikës te shqiptarët dhe, bashkë me të, edhe të simboliti të luanit, siguricht që është bërë nëpërmjet ekspeditave luftarake të kryqëzatave, të cilat kanë kaluar sa nëpërmjet Tiparit, po aq edhe nëpërmjet Durrësit në drejtim të Kostandinopojës. Por, historiani Pëllumb Xhufi mendon se për adaptimin e simboleve heraldike, pra edhe të figurës së luanit, hapësirat shqiptare akoma më shumë se kryqëzatave u detyrohen marrëdhënieve të qëndrueshme të fisnikëve arbëror-shqiptarë me sfetet, dinastitë e principatat perëndimore. Këtë e pohon edhe albanologu i shquar Milan Shufiai, i cili ka shkruar: "...Ndër tokat shqiptare heraldika u përdor herët në ceremoni e kancelari... qysh në kontaktet me Anzhuinët dhe kalorësit francezë...".

Nga kjo kohë datojnë edhe shfaqjet e para të figurës së luanit në stemat e disa principatave dhe emblemat e fiseve më të fuqishme mesjetare shqiptare. Luani, si simbol në faza të ndryshme, paraqitet te stemat e Principatës së Muzakajve, Principatës së Topiajve etj. Karl Topia, zoti i fu-

Gjon (?) Muzaka

JANAR, 2015 | www.shenja.mk 43

Илустрација од написите/Ilustration from the articles

here. A party emblem is… A foreign emblem!”, believing that politicians do it for personal interests. The text does not deal with more specific positions on the coat of arms proposal (Ahmeti 2015, 16).

In the fifth article, Ferid Muhiq from Skopje, the only non-Albanian author, entitled “Interpretations: Coat of Arms”, gives a completely different perspective, concentrating entirely on the issue of the similarity and difference between the Macedonian and Bulgarian coats of arms and the accusations of theft of the coat of arms.

“However, if it is proven that throughout history the Bulgarian lion is yellow-gold on a red field, while the Macedonian lion throughout history is red on a yellow-gold field, from a strictly heraldic point of view, any consideration of an alleged theft would be fruitless. In heraldry, colors are basic symbols... Sufficient proof is the cross on the flags (also a heraldic symbol of the first order) of England, Sweden, Denmark, Norway, as well as several other countries, which, although presented practically identically, is colored in different colors and on bases that are also in different colors! In none of these cases, the cross as a common heraldic symbol, besides showing that all these situations belong to the Christian spiritual tradition, is it permissible to raise questions about any theft, borrowing or imitation precisely because of the different colors of the cross and the basic field! ”(Muhiq 2015, 28).

Muhiq further explains that both the Macedonian and Bulgarian coats of arms appear in both color combinations. In response to the question about the Macedonian and Bulgarian coats of arms, according to Muhiq, heraldry provides: “four possible theoretical options, with which this permutation of colors can be logically explained: 1. The Bulgarian colors of the lion and the basic field in the Macedonian coat of arms were made with the aim of representing Macedonia as Bulgarian territory; 2. The Macedo-

лавот и основното поле во македонскиот грб се направени со целта на претставување на Македонија како бугарска територија; 2. Македонските бои на бугарскиот лав и неговото поле се направени со цел Бугарија да се претстави како дел од Македонија; 3. Авторите на овие амблеми со пермутирани бои ги згрешиле основните бои; 4. Лавот во македонскиот грб бил жолт, додека бугарскиот црвен, но со текот на времето се измешале, па традицијата продолжила да ги прикажува неправилно“. (Muhiq 2015, 28).

Мухиќ продолжува дека од битката на Беласица (1014) сè до 1944 година Македонија ни реално, ни формално не се појавува како држава, ниту пак Бугарија во периодот 1371-1878 година, така што сите претставени грбови во овие периоди се „фантомски симптоми, кои не се поврзани со ниту една политичка или државна заедница!“ со тоа не може да стане збор за историска поткрепа од ниедна страна.

Според Мухиќ, колку и грбот да претставува една територија, „е израз и симбол на идентитетот на луѓето кои живеат на таа територија! Ако сегашниот грб не постулирал ниту еден народ како носител на државјанство, новиот грб има отворена намера да го направи токму тоа и да го промовира македонскиот етнички корпус токму во тој статус! Според тоа, лавот од предложениот грб, без да се земат предвид дилемите и противречностите за боите, апсолутно е извесно дека не е израз или симбол на идентитетот на Албанците, Турците, Србите, Босанците, Ромите, Власи, но само на граѓани кои од нивната етничка припадност се Македонци! Тоа пак, значи дека новиот грб не само што нема да ги „интегрира граѓаните на Република Македонија“ (како што власта се обиде оптимистички да ја поддржи оваа иницијатива), туку уште повеќе ќе ги соочи сите други етнички колективитети кои живеат во РМ со етничките Македонци, кои со или без причина ќе си го признаат идентитетот во новиот грб“ (Muhiq 2015, 28).

Во петтата статија на Нијази Мухамеди од Тетово со наслов „Злосторство - цртеж на албанската покорност: Бесрамниот амал на ‘македонските политички работи’“, Зборува за „полубугарски и полумакедонски“ лав, кој одекна како бомба на Заев дека ДУИ се амали на ВМРО.

„Овој грб, како и другите делови што ја сочинуваат симболиката на политичкиот идентинian colors of the Bulgarian lion and its field were made in order to present Bulgaria as part of Macedonia; 3. The authors of these emblems with permuted colors got the basic colors wrong; 4. The lion in the Macedonian coat of arms was yellow, while the Bulgarian coat of arms was red, but over time they got mixed up, so the tradition continued to depict them incorrectly.” (Muhiq 2015, 28).

Muhiq continues that from the Battle of Belasica (1014) until 1944, Macedonia neither really nor formally appeared as a state, nor did Bulgaria in the period 1371-1878, so all the coats of arms presented in these periods are “phantom symptoms, which are not connected to any political or state community!” thus there can be no question of historical support from any side.

According to Muhiq, as much as the coat of arms represents a territory, “it is an expression and symbol of the identity of the people living in that territory! If the current coat of arms did not postulate any people as bearers of citizenship, the new coat of arms has an open intention to do exactly that and to promote the Macedonian ethnic corpus in exactly that status! Accordingly, the lion from the proposed coat of arms, without taking into account the dilemmas and contradictions about the colors, is absolutely certain that it is not an expression or symbol of the identity of Albanians, Turks, Serbs, Bosnians, Roma, Vlachs, but only of citizens who are Macedonians by their ethnicity! This, in turn, means that the new coat of arms will not only not “integrate the citizens of the Republic of Macedonia” (as the government has optimistically tried to support this initiative), but will even more confront all other ethnic groups living in the Republic of Macedonia with ethnic Macedonians, who with or without reason will recognize their identity in the new coat of arms” (Muhiq 2015, 28).

In the sixth article, by Niyazi Muhamedi from Tetovo, entitled „Crime-Drawing of Albanian Subservience: The Shameless servant of „Macedonian Political Affairs“, he speaks of a „half-Bulgarian and half-Macedonian“ lion, which echoed like a bomb of Zaev that DUI is an amal (servant) of VMRO.

“This coat of arms, as well as the other parts that make up the symbolism of the political identity of Macedonia as a state: the flag, the anthem, the language, should be understood as a

тет на Македонија како држава: знамето, химната, јазикот, треба да се сфатат како клин што може да направи длабоки историски пукнатини на интегритетот на националниот и културниот идентитет на Албанците во Македонија, пукнатини што всушност го прави својот заглушувачки татнеж низ учебниците... во кои всушност се „подучува за „словенизирање“ на умот и духот на сите млади албански генерации и слично, ...кои функционираат во насока на „Македонизација“ дури и на политичкиот ум на албанскиот дел, ..., па дури и преземање на македонскиот политички дискурс, ...од не толку мала групација на клонираното и искривено хибридизирано мислење на „лидерите“, чии придобивки од оваа работа се еднакви со оние на дел од „албанското политичко раководство““ (Muhamedi 2015, 33).

„Во идентитетските ознаки, симболиката или текстот на овој политички идентитет, како што се ГРБОТ, ЗНАМЕТО, ХИМНАТА, етничките ознаки можат да ја комплицираат работата, па во овој случај потребно е да се оди на строго неутрални од сегашните етникуми, како што тоа им се наметнува на Босна и на Косово, но има и случаи во светот кога се преговарало за неутрални или наднационални ознаки со изразен политички и граѓански консензус меѓу народите што ја сочинуваат таа држава“ (Muhamedi 2015, 34).

Во шестата статија од Мерсел Биљали од Гостивар, насловена „Историски неуспех: Лав, изнајмени професори и политички корени“ се зборува за предлогот со лав само како понижување за Албанците. „Лавот на ВМРО, кој води кон омраза кон Албанците, дали е тоа албански симбол? ...Дури, за полесно да се проголта измамата, поканети се и некои изнајмени професори, кои со џебен јазик зборуваат за големата доза на „албанизам“ во лавот. Значи, мора да се направи сè за да се оствари даденото ветување. Во меѓувреме, експертите по хералдика велат дека партискиот лав на ВМРО потекнува од семејниот грб на Вук Бранковиќ, кој ги освоил денешните територии на Косово и Македонија (1378-1389)“. (Bilali 2015, 36). Во понатамошниот текст, Биљали зборува за низата на дефакторизација на Албанците почната со намалување на цензусот за избор на претседател, потоа со законот за наталитет. Потоа авторот дава долга листа на странски инвестиции од кои ниедна не

wedge that can make deep historical cracks in the integrity of the national and cultural identity of the Albanians in Macedonia, cracks that actually make their deafening roar through the textbooks ... which actually „teach about the ‚Slavicization‘ of the mind and spirit of all young Albanian generations and the like, ... which function in the direction of the ‚Macedonianization‘ even of the political mind of the Albanian part, ... and even the takeover of the Macedonian political discourse, ... by a not so small group of cloned and distorted hybridized opinion of the ‚leaders‘, whose benefits from this work are equal to those of a part of the ‚Albanian political leadership‘“ (Muhamedi 2015, 33).

“In the identity symbols, the symbolism or the text of this political identity, such as the COAT OF ARMS, FLAG, ANTHEM, ethnic symbols can complicate the work, so in this case it is necessary to go for strictly neutral ones from the current ethnicities, as is imposed on Bosnia and Kosovo, but there are also cases in the world when neutral or supranational symbols were negotiated with a pronounced political and civil consensus between the peoples that make up that state” (Muhamedi 2015, 34).

In the seventh article, by Mersel Bilali from Gostivar, entitled “Historical Failure: Lion, Hired Professors and Political Roots”, he speaks of the proposal with a lion only as a humiliation for Albanians. “The VMRO lion, which leads to hatred of Albanians, is it an Albanian symbol? ... Even, to make the deception easier to swallow, some hired professors were invited, who, with a pocket tongue, talk about the large dose of “Albanism” in the lion. So, everything must be done to fulfill the promise made. In the meantime, heraldry experts say that the VMRO party lion originates from the family coat of arms of Vuk Brankovic, who conquered the present-day territories of Kosovo and Macedonia (1378-1389)”. (Bilali 2015, 36). In the following text, Bilali speaks of the series of defactorization of Albanians, which began with the reduction of the census for the election of the president, then with the birth law. The author then gives a long list of foreign investments, none of which are in Albanian parts, and that the “Skopje 2014” project of 300 statues does not have a single Albanian one. He then continues with a list of other examples of

е во албанските делови, како и тоа дека во проектот „Скопје 2014“[6] од 300 статуи нема ниту една албанска. Потоа продолжува со листа на други примери за покорување на Албанците (Bilali 2015, 36).

Во седмата статија на Изаим Муртезани од Скопје со наслов „Поинаков поглед: Симболиката на лавот во митолошкиот дискурс“, се зборува општо за значењето на лавот низ историјата и се осврнува за неговото присуство на грбовите во Албанија. „Ова животно со сите гореспоменати атрибути, но и многу други, уште од средниот век успеало да стане составен дел на многу грбови од различен карактер. Под влијание на западната хералдика, некои албански благородници успеале да ја направат фигурата на лавот составен дел од својот грб. Во овој контекст, вреди да се спомене дека династијата Топија или Карло Топија, моќен господар на Централна Албанија, во 1370 година, за грб на своето кнежевство усвои фигура на лав подигнат на двете задни нозе, која била позајмена од симболот на норманската династија која владеела во Јужна Италија во XI-XII век. Дури и грбот на благородничкото семејство Музаки содржи фигура на лав, но во исто време има и орел во неговата заднина. Дури и во грбот на семејството Гропа (владетели на Охрид, Преспа, Дебар и др.) имало фигура на лав“ (Murtezani 2015, 40). Статијата не се осврнува на предлогот за грб.

Во осмата статија, Мицаит Положани од Струга, со наслов „(Меѓу)историски задолжувања: Лав, позајмен универзален симбол“, се осврнува на разликите во мислењето околу прифаќање на предлогот и дека има Македонци и Албанци од двете страни на спектарот.

„Од дебатите отворени изминативе денови за новиот државен грб на Република Македонија, се чини дека и мислењето на државата е поделено на неколку позиции, но доминира македонското (со дел од албанската партија на власт), кои ја поддржуваат и граѓаните Албанци (и донекаде и македонската опозиција), кои се против. Но, има и група неутрални кои остануваат рамнодушни кон ова прашање, можеби имајќи го предвид фактот дека, иако е толку силно оспоруван со изговор дека е туѓ мотив, во исто време дека како име е присутно кај многумина од нас Албанците“ (Pollozhani 2015, 41).

Потоа следуваат информации за хералдиката како и за албанската литература за хералдика, Јахо

subjugation of Albanians (Bilali 2015, 36).

In the eighth article, by Izaim Murtezani from Skopje, entitled “A Different View: The Symbolism of the Lion in Mythological Discourse”, he speaks generally about the meaning of the lion throughout history and refers to its presence on the coats of arms in Albania. “This animal with all the aforementioned attributes, but also many others, has managed to become an integral part of many coats of arms of various nature since the Middle Ages. Under the influence of Western heraldry, some Albanian nobles managed to make the figure of the Lion an integral part of their coat of arms. In this context, it is worth mentioning that the Topija dynasty or Karlo Topija, a powerful lord of Central Albania, in 1370, adopted as the coat of arms of his principality a figure of a lion raised on both hind legs, which was borrowed from the symbol of the Norman dynasty that ruled in Southern Italy in the 11th-12th centuries. Even the coat of arms of the noble Muzaki family contains a figure of a lion, but at the same time there is an eagle in its background. Even the coat of arms of the Gropa family (rulers of Ohrid, Prespa, Debar, etc.) contained a figure of a lion” (Murtezani 2015, 40). The article does not address the proposal for the coat of arms.

In the ninth article, Midzait Polozhani from Struga, entitled “(Inter) historical Borrowings: The Lion, a Borrowed Universal Symbol”, addresses the differences in opinion regarding the acceptance of the proposal and that there are Macedonians and Albanians on both sides of the spectrum.

“From the debates opened in recent days about the new state coat of arms of the Republic of Macedonia, it seems that the opinion of the state is divided into several positions, but the Macedonian one dominates (with part of the Albanian party in power), which is supported by the Albanian citizens (and to some extent the Macedonian opposition), who are against it. But there is also a group of neutrals who remain indifferent to this issue, perhaps considering the fact that, although it is so strongly contested with the excuse that it is a foreign motif, at the same time that it is present as a name among many of us Albanians” (Pollozhani 2015, 41).

Then follows information about heraldry as well as Albanian literature on heraldry, Jaho Brahaj with “Albanian Emblem Heraldic Traces”, published in 1997 in Tirana (Brahai 1997), and Gjin Varfi, with “Albanian Heraldry”, published in 2000 in Tirana

Брахај со „Албански амблем хералдички траги“, објавена во 1997 година во Тирана (Brahai 1997), и Ѓин Варфи, со „Албанска хералдика“, објавена во 2000 година во Тирана (Varfi 2000). Авторот ги споменува и Александар Матковски[7], Снежана Филипова[8] и хералдичарот Јован Јоновски[9].

Понатаму Положани зборува за лавот како симбол и неговиот историски развој, и за навлегувањето на лавот во албанската симболика и за конкретни грбови на семејствата Музаки и Топија.

Положани понатаму пишува: „Во однос на околностите на Албанците во Македонија, сепак, треба да се издвои присуството на лавот во грбот на истакнатото кнежевско семејство Гропа, кое се простирало до провинциите Дебер-Струга-Охрид-Преспа-Поградец. Иако има малку иконографски податоци за грбот на вратата на семејството Гропа со политичко и административно седиште во Охрид, треба да се додаде дека тој оставил свој белег во текот на 13 и 14 век. Грбот на семејството Гропа имаше златна заднина со син лав кој стоеше на две задни нозе. Италијанската истражувачка Теодора Амајден информира и за промената што ја претрпел грбот на Гропа по 1417 година, на која е додаден црвен штит (штит) крунисан со сребрена колона. Промената е поврзана со тоа што Гропа го зема под заштита папата Мартин V“ (Pollozhani 2015, 41).

Понатаму авторот дава преглед на „славо-македонскиот лав“. „Според хералдичарот Јован Јоновски, најраниот македонски грб е поврзан со грбот на Александар, кој датира од 1394 година, во кој е прикажан лав во златна боја со дијадема со краци, поставен на црвена заднина. Речиси идентичен е и грбот со лавот објавен во книгата со грбови од Лондон, кој е постар од грбовникот Кореник-Неориќ од 1595 година, кој го поместува македонскиот грб неколку години порано“.

Понатаму зборува за развојот на земскиот грб преку Охмучевиќ и Жефаровиќ, преку алтановиот грбовник од Болоња, кој станал грб на ВМРО-ДПМНЕ. Понатаму за белградскиот,

STEMA ME LUAN DHE SHQIPTARËT

HËRALDIKA DHE STEMAT

Gropa

Skurra

Илустрација од написите/Ilustration from the articles

(Varfi 2000). The author also mentions Aleksandar Matkovski , Snezana Filipova and the heraldist Jovan Jonovski .

Furthermore, Polozani talks about the lion as a symbol and its historical development, and about the penetration of the lion into Albanian symbolism and about specific coats of arms of the Muzaki and Topija families.

Pollozhani further writes: “Regarding the circumstances of the Albanians in Macedonia, however, the presence of the lion in the coat of arms of the prominent princely family of Gropa, which extended to the provinces of Debar-Struga-Ohrid-Prespa-Pogradec, should be highlighted. Although there is little iconographic data on the coat of arms of the Gropa family with its political and administrative seat in Ohrid, it should be added that it left its mark during the 13th and 14th centuries. The coat of arms of the Gropa family had a golden background with a blue lion standing on two hind legs. The Italian researcher Teodora Amaiden also informs about the change that the coat of arms of the Gropa underwent after 1417, to which a red shield crowned with a silver column was added. The change is related to the fact that Gropa took Pope Martin V under his protection” (Pollozhani 2015, 41).

The author further provides an overview of the “Slavo-Macedonian lion”. „According to the herald Jovan Jonovski, the earliest Macedonian coat of arms is associated with the coat of arms of Alexander, which dates back to 1394, which depicts a golden lion with a diadem with arms, placed on a red background. The coat of arms is almost identical to the lion published in the book of coats of arms from London, which is older than the Korenic-Neoric coat of arms from 1595, which moves the Macedonian coat of arms several years earlier.“

He further discusses the development of the Land coat of arms through Ohmučević and Zhefarović, through the Althan armorial from Bologna,

фојничкиот и грбовникот на Марко Скоројевиќ.

Во заклучок Положани пишува „можеме да кажеме дека историјата и хералдиката докажуваат дека лавот не е нечиј, ниту на Албанците ниту на Македонците, туку е заеднички, кој стилизиран според фактори одредени одвреме-навреме се адаптирале за општествените и политичките потреби на овие народи“ (Pollozhani 2015, 43).

Во последната статија, „’Конверзија’: Збогум советизам, добредојде путинизам!“ од Али Пајазити од Скопје, пишува за неуспешниот обид на ВМРО и на ДУИ за рационализација на ирационалното.

„Кој Албанец, македонски државјанин ќе се поистоветува со црвениот лав на жолто? Каков граѓански патриотизам ќе предизвика кај добар дел од граѓаните кои не се вмровци? Која вредност е наметната вредност? Девет години Македонија е вмровизирана, деалбанизирана со пуритански и македонопуристички методи, се обожава култот на државата балкански брахманизам. А, сега размислете какви бизарни методи се користат: десоветизацијата како поттик за поделба на државата, дваесет и нешто години по колапсот на комунизмот, ...За десницата на македонска партија тоа е многу природно, но за левичарството и култ-левичарството на раководството на албанската партија на власт ова е самоуништување... Затоа, ќе бидеме десоветизирани и ќе бидеме преправени хералдички и симболично. Ќе се конвертираме од гледна точка на националните вредности, ќе формираме подидентитет во кој воопшто не го наоѓаме и ќе направиме општествена херменевтика која создава конфузија и колективна склероза. Ова како да му кажале на Турчинот дека има и турски елементи во грчкото знаме, врз основа на византиското минато на денешните турски земји или муфтијата на Газа да рекол дека и ѕвездата на Давид им припаѓа на Палестинците, бидејќи тоа е симбол на пророчка куранска фигура. А, на народот му се кажува дека партиските тела ќе одлучуваат - советизам, што со тоа.“ (Pajaziti 2015, 45).

Пајазити понатаму продолжува: „И конечно, продржавен портал излегува со откритие: лавот нацртан од Франц Јохан Џозеф, во 1791 година, како грб на Албанското Кралство, каде што пишува ‘Das Konigreich Albanien’ (Албанско Кралство). Еурека. Се заборава дека постои нешто што се нарекува колективно културно

which became the coat of arms of VMRO-DPMNE. Further on the Belgrade, Fojnica and Marko Skorojević Armorials.

In conclusion, Pollozhani writes, “we can say that history and heraldry prove that the lion is not someone’s, neither of the Albanians nor of the Macedonians, but is a common one, which, stylized according to factors determined from time to time, has adapted to the social and political needs of these peoples” (Pollozhani 2015, 43).

In the last article, ““Conversion”: Goodbye Sovietism, Welcome Putinism!” by Ali Pajaziti from Skopje, he writes about the unsuccessful attempt of VMRO and DUI to rationalize the irrational.

“Which Albanian, Macedonian citizen will identify with the red lion on yellow? What kind of civic patriotism will it arouse in a good part of the citizens who are not supporters of VMRO? What value is the imposed value? For nine years, Macedonia has been Vmroized, dealbanized with puritanical and Macedonian-purist methods, the cult of the state Balkan Brahmanism is worshipped. And now think about what bizarre methods are being used: de-Sovietization as an incentive for the division of the state, twenty-something years after the collapse of communism, ... For the right wing of the Macedonian party, this is very natural, but for the leftism and cult-leftism of the leadership of the Albanian party in power, this is self-destruction.... Therefore, we will be de-Sovietized and we will be disguised heraldically and symbolically. We will convert ourselves from the point of view of national values, we will form a sub-identity in which we do not find it at all and we will create a social hermeneutics that creates confusion and collective sclerosis. This is as if they told the Turk that there are also Turkish elements in the Greek flag, based on the Byzantine past of today‘s Turkish lands, or if the mufti of Gaza said that the Star of David also belongs to the Palestinians, because it is a symbol of a prophetic Quranic figure. And the people are told that the party bodies will decide - sovietism, what‘s the deal with that?“ (Pajaziti 2015, 45).

Pajaziti continues: „And finally, a state portal comes out with a discovery: the lion drawn by Franz Johann Joseph, in 1791, as the coat of arms of the Albanian Kingdom, where it says „Das Konigreich Albanien“ (The Albanian Kingdom). Eureka. It is forgotten that there is something called collective cultural knowledge, which is much more

знаење, што е многу повеќе од несреќи, особености и културни индивидуализми“.

Авторот понатаму зборува за симболичен интеракционизам и за значењата кои се изведени од културната интеракција и модифицирани преку интерпретација, и се прашува: „Дали нашите сопартијци мислат дека благодарејќи на нивните плитки толкувања ќе го изменат разбирањето и перцепцијата на овој хералдички елемент од страна на Албанците од Република Македонија?“

Понатаму тој зборува дека советизмот не е поврзан само со минатото, селанството, класата, кулаците, туку и со сегашноста, со Путинова Русија, на путинизмот како ресоветизација. Така „Некои го навредуваат советизмот додека невидливо ја имитираат ресоветизацијата на Русија од Путин. Некои други, нашите, бегаат од советизмот, сепак се соочуваат со советизација во друга форма, со путинизам. Збогум советизам, да живее путинизмот“.

АНАЛИЗА

Десетте статии во јануарското издание на магазинот „Шења“ (знак) непосредно по предлогот за нов државен грб на Република Македонија со лав, можат да се поделат во три групи: 1. статии кои зборуваат општо за хералдика и за лавот како хералдичка фигура, 2. статии кои се занимаваат поконкретно со предлогот, и 3. статии кои практично не се занимаваат со предлогот.

Во првата група спаѓаат статиите на Мухиќ, Положани и Муртезани, во втората се повеќето статии, а во третата група се статиите на Хоџа, Ахмети и Биљали.

Во првата група Мухиќ целосно зборува за дискурсот на македонскиот и бугарскиот „спор“ околу боите, и само индиректно се осврнува на предлогот како на македонски, кој другите народности не можат да го усвојат.

Муртезани зборува за лавот како симбол, додека Положани зборува за хералдика и грбовите, за проучувачите на грбовите и капитални хералдички дела. Тој се осврнува и на лавот како симбол и хералдичка фигура, за на крајот да заклучи дека лавот не е ни само македонски ни албански, туку заеднички.

Во третата група се статии кои сосем спорадично ја споменуваат темата на бројот и го користат просторот за да изнесат други тези. Така Хоџа,

than accidents, peculiarities and cultural individualisms.“

The author further speaks of symbolic interactionism and the meanings that are derived from cultural interaction and modified through interpretation, and asks: “Do our party members think that thanks to their shallow interpretations they will change the understanding and perception of this heraldic element by the Albanians of the Republic of Macedonia?” He further says that Sovietism is not only connected with the past, the peasantry, the class, the kulaks, but also with the present, with Putin’s Russia, with Putinism as re-Sovietization. Thus “Some insult Sovietism while invisibly imitating Putin’s re-Sovietization of Russia. Some others, ours, flee Sovietism, yet face Sovietization in another form, with Putinism. Goodbye Sovietism, long live Putinism.”

ANALYSIS

The ten articles in the January issue of the magazine Shenja immediately following the proposal for a new state coat of arms of the Republic of Macedonia with a lion can be divided into three groups: 1. articles that speak generally about heraldry and the lion as a heraldic figure, 2. Articles that deal more specifically with the proposal, and 3. Articles that practically do not deal with the proposal at all.

The first group includes the articles by Muhiq, Pollozhani and Murtezani, the second includes most of the articles, and the third group includes the articles by Hoxha, Ahmeti and Biljali.

In the first group, Muhiq speaks entirely about the discourse of the Macedonian and Bulgarian „dispute“ over the colors, and only indirectly refers to the proposal as a Macedonian that other nationalities cannot adopt.

Murtezani speaks of the lion as a symbol, while Pollozhani speaks of heraldry and coats of arms, of heraldic scholars and of major heraldic works. He also refers to the lion as a symbol and heraldic figure, and finally concludes that the lion is neither Macedonian nor Albanian, but common.

The third group includes articles that sporadically mention the topic of the issue and use the space to present other theses. Thus, Hoxha, the only author from Albania, speaks of the fact that Macedonians have no connection with the ancient

единствениот автор од Албанија, зборува за тоа дека Македонците немаат никаква врска со античките Македонци, па така ова барање на историски грб е всушност барање на „непостојна историја, а со тоа и хералдика“. Ги потсетува Македонците на големината на двата нивни соседи, албански држави кои можат да ѝ направат големи проблеми. На крајот заклучува дека предлогот на Груевски е во линија на изградба на грандиозна басна за славна античка Македонија.

Статијата на Ахмети е белетристика - Ликот Мани и неговата замислена конверзација со албански пратеник, за клубот на непожелните. Биљали пак, зборува за дециниската дискриминација на Албанците, а предлогот за грб кој само попатно се споменува, и тоа само како едно од низата понижувања на Албанците. Практично текстот е набројување на наводните понижувања.

Во најголемата втора група, текстовите зборуваат за угнетеноста на Албанците, а предлогот за грб е доказ за тоа. Така Синани ги обвинува Тирана и Приштина за молк, а Заими за удар на албанскиот идентитет. Мухамеди пак ги обвинува ДУИ и нивниот водач, Пајазити пак, за деалбанизацијата.

Скоро сите текстови се против овој предлог. Текстот на Ферид Мухиќ, Бошњак, во основата не е негативен, освен кога тврди дека „е апсолутно извесно дека не е израз или симбол на идентитетот на Албанците, Турците, Србите, Босанците, Ромите, Власи, но само на граѓани кои по етничка припадност се Македонци!“

Единствен позитивен текст е оној на Положани според кого лавот: „е заеднички, кој стилизиран според фактори одредени одвреме-навреме се адаптирале за општествените и политичките потреби на овие народи“.

ЗАКЛУЧОК

Од претставените статии кои се дел од број 25 на магазинот „Шења“ може да се заклучи дека мислењето на повеќето автори во однос на предлогот за грб на Република Македонија од 5 декември 2014 година конвергира кон тоа дека: 1. Државните симболи мора да ја претстават етничката разноликост на државата; 2. Лавот е главно македонски симбол и не може да биде симбол прифатлив и за Албанците, дури ни како државен симбол и 3. Албанската симболика е

Macedonians, so this request for a historical coat of arms is actually a request for a “non-existent history, and thus heraldry”. He reminds Macedonians of the greatness of their two neighbors, Albanian states (also referring to Kosovo) that can cause them great problems. In the end, he concludes that Gruevski’s proposal is in line with the construction of a grandiose fable about a glorious ancient Macedonia.

Ahmeti‘s article is fiction - The character Mani and his imaginary conversation with an Albanian MP, about the club of the undesirables. Biljali, on the other hand, talks about the decades of discrimination against Albanians, and the proposal for a coat of arms is only mentioned by the way, and only as one of a series of humiliations of Albanians. Practically, the text is a list of alleged humiliations.

In the second largest group, the texts talk about the oppression of Albanians, and the proposal for a coat of arms is proof of this. Thus, Sinani accuses Tirana and Prishtina of silence, and Zaimi of a blow to Albanian identity. Muhamedi, on the other hand, accuses DUI and their leader, Pajaziti, speaks of dealbanization.

Almost all the texts are against this proposal. The text by Ferid Muhiq, a Bosniak, is not fundamentally negative, except when he claims that „it is absolutely certain that it is not an expression or symbol of the identity of Albanians, Turks, Serbs, Bosnians, Roma, Vlachs, but only of citizens who are Macedonians by ethnicity!“

The only positive text is that of Polozhani, according to whom the lion: „is common, which stylized according to factors determined from time to time adapted to the social and political needs of these peoples“.

CONCLUSION

From the presented articles that are part of issue 25 of the magazine Shenja, it can be concluded that the opinion of most authors regarding the proposal for the coat of arms of the Republic of Macedonia from December 5, 2014 converges on the following: 1. State symbols must represent the ethnic diversity of the state; 2. The lion is mainly a Macedonian symbol and cannot be a symbol acceptable to Albanians, not even as a state symbol and 3. Albanian symbolism is defined, and any “non-Albanian” symbol is unacceptable.

At the same time, the authors do not take into account that the process of adopting a coat of

дефинирана, и секој „неалбански“ симбол е неприфатлив.

Воедно авторите не земаат предвид дека процесот на усвојување грб на една држава не може да ги задоволи сите чинители на општествената и политичка сцена во дадена земја и во дадено време, почнувајќи од вкусот, уметничките афинитети, но и замислата што е грб и што тој (треба да) претставува. Односот кон симболот се гради со текот на времето и со намерни и ненамерни постапки. Инсистирањето за избор на неутрални државни симболи по примерот на Босна и Херцеговина и Косово се обид да се протурка промена на државотворноста на македонскиот народ во Македонија и да се претстави идејата дека Албанците се носители на државноста. Притоа не се води сметка дека Македонија е унитарна држава, додека Босна и Херцеговина е федерација, а Косово дури и денес не е рамноправна членка на ООН. Авторите имаат изграден и цврст став дека единствени прифатливи симболи за Албанците се албанските со што и покрај тврдењата дека предлогот не одговара на реалноста во Македонија, всушност тие поставуваат нереално барање. Идејата дека симболите на државата треба првично (или единствено) да го претстават етничкиот состав на населението е непознат и туѓ во Европа и како политичка и како хералдичка практика.

Оние автори кои во своите текстови прибегнуваат кон барем минимална научна и хералдичка анализа на предлогот за грб генерално се согласни дека лавот како симбол сам по себе не е проблем ниту од историска ниту од хералдичка гледна точка. Проблемот е неговата импликација за македонски карактер на државата, што за нив е неприфатливо. Авторите што не навлегуваат во предлогот од хералдички аспект во своите елаборирања повторно посочуваат за импликацијата на грбот како зацврстување на македонскиот карактер на државата нешто што двете групи автори го доживуваат како антиалбанско.

Во статиите отсуствува оспорување на предлогот поради негова потенцијална нехереладичност или ненаучност. Нема дури ни оспорување на изворите од кои произлегува предлогот. Слично како и при осамостојувањето на Македонија, отсуствува и конкретна кристализирана идеја за грб.

arms of a state cannot satisfy all the factors of the social and political scene in a given country and at a given time, including taste, artistic affinities, but also the idea of what a coat of arms is and what it (should) represent. The relationship to the symbol is built over time and with intentional and unintentional actions. Insisting on choosing neutral state symbols, following the example of Bosnia and Herzegovina and Kosovo, is an attempt to push through a change in the statehood of the Macedonian people in Macedonia and to present the idea that Albanians are the bearers of statehood. This does not take into account that Macedonia is a unitary state, while Bosnia and Herzegovina is a federation, and Kosovo is not even today an equal member of the UN. The authors have also developed a firm position that the only acceptable symbols for Albanians are Albanian ones, so despite the claims that the proposal does not correspond to the reality in Macedonia, they are actually setting an unrealistic demand. The idea that the symbols of the state should initially (or only) represent the ethnic composition of the population is unknown and foreign in Europe, both as a political and as a heraldic practice.

Those authors who resort to at least a minimal scientific and heraldic analysis of the proposed coat of arms in their texts generally agree that the lion as a symbol in itself is not a problem from either a historical or a heraldic point of view. The problem is its implication for the Macedonian character of the state, which is unacceptable to them. The authors who do not delve into the proposal from a heraldic aspect in their elaborations again point out the implication of the coat of arms as strengthening the Macedonian character of the state, something that both groups of authors perceive it as anti-Albanian.

The articles lack any challenge to the proposal due to its potential non-heraldic or unscientific nature. There is not even any challenge to the sources from which the proposal derives. Similar to the case of Macedonia‘s independence, there is also no specific crystallized idea for a coat of arms.

1 Пред 1974 Демократска Федерална Македонија и Народна Република Македонија/

Before 1974, Democratic Federal Macedonia and Peoples' Republic of Macedonia

2 Али Ахмети, водач на паравоената формација Нардоно ослободителна армија (УЧК) која учествуваше во војната од 2001 против безбедносните сили на Република Македонија а по потпишувањето на Охридскиот рамковен договор во Август 2001 година стана претседател на новоформираната политичка партијан Демократска унија за интеграција (ДУИ) составена од поранешни борци и офицери на УЧК./

Ali Ahmeti, leader of the paramilitary formation Peoples Liberation Army (Ushtria Çlirimtare Kombëtare, UÇK) which participated in the 2001 war against the security forces of the Republic of Macedonia, and after the signing of the Ohrid Framework Agreement in August 2001, became the president of the newly formed political party Democratic Union for Integration (DUI), composed of former UÇK fighters and officers.

3 Внатрешна Македонска Револуционерна Организација – Партија за македонско национално единство, десна национална партија./

Internal Macedonian Revolutionary Organization – Party for Macedonian National Unity, a right-wing national party.

4 Објавување на прислушкувани разговори помеѓу членови на владата и високи функционери на ВМРО –ДПМНЕ со наводни докази за тежок криминал./

Publication of wiretapped conversations between members of the government and senior VMRO-DPMNE officials with alleged evidence of serious crime

5 Shenja: revistë e përmuajshme mbarëkombëtare politike, ekonomike dhe kulturore, Shoqata Qytetare Kulturore "Vizioni-M", Shup. https://revistashenja.com/

6 Проект за изградба на нови деловни објекти, обнова на фасади и поставување на споменици во центарот на Скопје од кои најголем дел се изградени 2014 година./

A project for the construction of new business buildings, renovation of facades and installation of monuments in the center of Skopje, most of which were built in 2014.

7 Александар Матковски, Хералдичар, автор на првата македонска книга за хералдика „Грбовите на Македонија" (1970), и автор на првата статија за хералдиката на Албанија „ Албански грбови во минатото" (1969) (Jonovski, 2023a) повеќе (Jonovski 2021)./

Aleksandar Matkovski, Heraldrist, author of the first Macedonian book on heraldry „The Coats of Arms of Macedonia" (1970), and author of the first article on the heraldry of Albania „Albanian Coats of Arms in the Past" (1969) (Jonovski, 2023a) more (Jonovski 2021).

8 Снежана Филипова, Потпретседател на Македонското хералдичко друштво (2003–2007) - професор на Катедрата за историја на уметност на УКИМ, Скопје; пишува за хералдика. (Jonovski 2021a)/

Dr. Snezana Filipova, Vice President of Macedonian Heraldry Society (2003–2007)—Professor at the Department of Art History at UKIM, Skopje; writing of heraldry. (Jonovski 2021a)

9 Јован Јоновски, Д-р Јован Јоновски (1971), хералд, е претседател на Македонското хералдичко друштво (2003–2018) и придружен член на Меѓународната академија за хералдика. член на Комисијата за ордени и медали на Претседателот на Република Македонија (2009–2019). Јоновски има објавено многу статии, како и македонски хералдички терминолошки речник во Македонски хералд, Јоновски учествува на меѓународни конгреси по хералдика: Штутгарт 2010; Чешин 2012 и Осло 2014 година. (Jonovski 2021a) /

Dr. Jovan Jonovski (1971), herald, is President of the Macedonian Heraldry Society (2003–2018) and an Associate Member of the International Academy of Heraldry. member of the Order and Medals Commission of the President of the Republic of Macedonia (2009–2019). Jonovski has published many articles, as well as a Macedonian heraldic terminological dictionary in The Macedonian Herald, Jonovski participates in international congresses in heraldry: Stuttgart 2010; Cieszyn 2012 and Oslo 2014. (Jonovski 2021a)

Aleksovska Marija (2015), "Trust in changing institutions: The Ohrid framework agreement and Institutional trust in Macedonia", East European Quarterly, Vol. 43, No. 1, March 2015, Budapest, pp. 55-84,

„Груби: Албанците со право не учествуваа на референдумот за независност на Северна Македонија!" Фокус, 31.8.2021. https://fokus.mk/grubi-albantsite-so-pravo-ne-uchestvuvaa-na-referendumot-za-nezavisnost-na-severna-makedonija посетено на 1.1.2025

Димовска Виолета (2014), Новиот предлог грб- историски и хералдички оправдан, 13.12.2014, https://mrt.com.mk/node/18194 посетено на 1.1.2025

Закон за грб (1946) на Народна Република Македонија, Президиум на Народното Собрание на Народна Република Македонија, бр. 599, Скопје, 27.7.1946

Устав на Социјалистичка Република Македонија 1974, Службен весник 7/74.

Ahmeti Xhabir (2015),, "Stema me luan dhe Shqiptarët: Veshët e murit e sytë e gardhit", Shenja, Shkup, Januar 2015. (26-27)

Billali Mersel (2015), "Një dështime historik: Luani, renta-profesorët the rrenat politike" Shenja, Shkup, Januar 2015. (36-37)

Brahai, Jaho (1997) Emblema Shqiptare- Gjurmime Heraldike, Shtëpia Botuese LISITAN, Tirana.

Bugajski, Janusz (2016). Ethnic Politics in Eastern Europe: A Guide to Nationality Policies, Organizations and Parties: A Guide to Nationality Policies, Organizations and Parties. Routledge. pp. 115–117.

"Framework agreement" (2001) https://www.osce.org/files/f/documents/2/8/100622.pdf

Hoxha Çelo (2015),, "Heraldika Përjashtuese: Tullumbacet mitologjike të kryeministrit", Shenja, Shkup, Januar 2015. (23-25)

Jonovski, Jovan (2015) "Предлог за грб на Република Македонија - Proposal for the arms of the Republic of Macedonia", Македонски хералд - Macedonian Herald, no. 9:18-19. https://doi.org/10.47763/mher1590018j.

Jonovski, Jovan (2018) «The Coats of Arms and Other Forms of State Emblem Proposed for the Republic of Macedonia, and the Process of Their Adoption, 1992–2014», Genealogy 2, no. 4: 52. https://doi.org/10.3390/genealogy2040052

Jonovski Jovan (2020) The Sun and the Lion as Symbols of the Republic of Macedonia: A heraldic and vexillological analysis, Flag Heritage Foundation, Danvers, Massachusetts. https://www.flagheritagefoundation.org/web/wp-content/uploads/2021/02/Jonovski-ms-full.pdf

Jonovski, Jovan. (2021). «Heraldry in Macedonia with Special Regard to the People's/Socialist Republic of Macedonia until 1991» Genealogy 5, no. 2: 43. https://doi.org/10.3390/genealogy5020043

Jonovski, Jovan. (2021a). «Heraldry in the Republic of Macedonia (1991–2019)» Genealogy 5, no. 4: 94. https://doi.org/10.3390/genealogy5040094

Jonovski, Jovan. (2023). «The Development of the State Emblems and Coats of Arms in Southeast Europe» Genealogy 7, no. 3: 54. https://doi.org/10.3390/genealogy7030054

Jonovski, Jovan. (2023a). "Александар Матковски и албанската хералдика - Aleksandar Matkovski and Albanian Heraldry". Македонски хералд - Macedonian Herald, no. 19 (January):14-25. https://doi.org/10.47763/mher2219014j.

Heyer, Carl Georg Friedrich von Rosenfeld (1873), Der Adel des Königreichs Dalmatien, Nürnberg: Bauer & Raspe.

Limani Mirka (2021), "Kosovski Albanci u Jugoslaviji – borba za autonomiju", Yu Historija,. https://yuhistorija.com/serbian/jug_druga_txt01c7.html

Muhiq Ferid (2015),, "Interpretime: Prapavja e stemës", Shenja, Shkup, Januar 2015. (28-30)

Muhamedi Nijazi (2015),, "Krim- vizatim I nënshtrimit Shqiptar:Hamali I Pafytyrë I "punërave politike Maqedonase"", Shenja, Shkup, Januar 2015. (32-34)

Murtezani Izail (2015),, "Një vështrime ndryshe: Simbolika e luanit në diskursin mitologjik", Shenja, Shkup, Januar 2015. (38-40)

Nacevski, Ivan. "Македонскиот територијално хералдички систем - Macedonian Civic Heraldry System". Македонски хералд - Macedonian Herald, no. 11 (2018): 33–39. https://doi.org/10.47763/mher18110033n

Ortakovski, Vladimir (2001): "Interethnic relations and minorities in the Republic of Macedonia", Southeast European Politics , Vol. 2, No. 1 , May 2001, Sts. Cyril and Methodius University, Skopje, http://www.seep.ceu.hu/issue21/ortakovski.pdf

Pollozhani Mixhait (2015),, "Huzimet (Ndër)historike: Luani, Simbol universal I huazuar", Shenja, Shkup, Januar 2015. (41-43)

Pajaziti Ali (2015),, ""Konvertim": Lamtumrë sovjetizëm, tungatjeta putinizëm!", Shenja, Shkup, Januar 2015. (45-46)

Sinani Ismail (2015), "Editorial: Stema Maqedonase me luani "Shqiptar"!?", Shenja, Shkup, Januar 2015. (3)

Statistički godišnjak Jugoslavije, Beograd, 1985, https://publikacije.stat.gov.rs/G1985/Pdf/G19852003.pdf

Varfi,Gin (2000) Heraldika Shqiptare, Tirana.

Zaimi Bardyl (2015),, "Vendim i Dëshëm "Histoirik": Lehtësia e padurueshme e kapitullimit" Shenja, Shkup, Januar 2015. (20-22)